

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot
agdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt
félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek
a „KÖZMŰVELŐDÉS“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba kü-
lendők.

Üdvözlő hangok.

Az erdélyi rom. katolikus status, melynek mint „ősi intézménynek autonomikus közreműködését“ legközelebből apostoli királyunk és a magyar egyház legfelsőbb patronusa Ő Felsége az erdélyi püspöknek a megyei klerus és status nevébeu hozzá intézett üdvözlő szavaira adott válaszában oly kegyesen kitüntetni méltóztatott, idei október 10-én e folyó században immár a tizennegyedik közgyűlését készül megtartani.

Senki, ki a mostani keresztényellenes áramlatnak akár erőszakosan előidézett pusztításait szemügyre veszi, minők például Francia- és Olaszországban napirenden vannak, akár pedig azt a titkos aknamunkát figyelemmel kíséri, melylyel elleneink mindazt, a mi keresztény, de főképen a katholicizmust, mint a kereszténység fő hordnokát — ha lehetne — a közönyösség szellemölő leple alá temetni megindultak, s mely fájdalom már magyar hazánkban is oly helyekről is, a honnan ilyesmit alig lehetett várni pártfogásba vétetik, hogy ne mondjuk kezdeményeztetik, nem fogja tagadhatni, hogy az erdélyi rom. kath. status fennemlített közreműködésének üdvös volta és szükségessége mind inkább és inkább kezd érvényesülni. Mit Németország katolikusainak csodálatos egyetértése és együtt tartása a centrumpárt hősies magatartása által közvetlenül hazájokra, de közvetve Európa sorsára nézve kivívni tudtak, azért küzdöttek a mult századokban Erdély akkori országgyűléseinek katolikus tagjai — ország nagyok és követtek — egyesülve a szétrombolt egyház itt-ott

fennmaradt töredékeinek papjaival a katholicizmus érdekében, ha kisebb hatáskörben is, hasonló eredményel mind addig, míg vallásuk teljes egyenjóságára törvényül kimondatván, a főpatronus által az erdélyi rom. kath. egyház ügyeinek közvetlen vezetésére egy a főkormányshoz kebelében annak kath. tanácsosai és titkáiraiból alakult bizottság lett beállítva.

Egyházunk azon kedvező állapotának, melynek az a magyar hazai törvények aegise alatt örvendett, véget vetének nagy részben az 1848-ki mozgalmak. Ekkor történt, hogy Erdély b. e. püspöke, Fogarasi Mihály, ki azokkal együtt, kik 1848-ban egy a megváltozott viszonyok által nagyban érintett magyar kath. egyház érdekeinek megóvására célzó tanácskozás alkalmával a jövőbe való mély belátással azon meggyőződésre jutott, miszerint az addig felülről élvezett, de megszűnt pártfogás helyét a hívők egyetemének érdeklődése kell, hogy felváltsa, midőn az erdélyi püspöki széket elfoglalta, szűkebb hazájának talaján ama tanácskozás óhajának és javaslatának érvényesítésére az ugynevezett autonómiai intézményt a legalkalmasb alapnak ismervén fel, azt életbe is léptette.

Nehezen ment életbe léptetése, sok küzdésbe került alakulása, de ma már szép virágzásnak indult és annyira megizmosodott, hogy annak közreműködését maga Felséges apostoli királyunk „ez ország-részben, hol különféle vallásfelekezetek és nemzetiségek laknak, fontos és súlyos feladatunk teljesítésére alkalmas eszköznek“ jelzé. Ezen, a legmagasb trónról felénk hangoztatott szavak bizonyára a status-

gyűlés összes tagjait arra indítandják, hogy azon buzgóságban, melyet ez intézményünk alakítása és fejlesztése körül, valamint erdélyi egyházunk ügyeinek kezelésében eddig oly dicséretesen tanúsítottak, ezután is kifejtieni meg ne szűnjenek.

De hogy ezt létesíthessük, vagyis, hogy autonómiánk mindig élő és éltető terebélyes fa legyen, szükséges, hogy a statusgyűlés világi és egyházi tagjai folyton szemök előtt tartsák azon szükségleteket, melyeket a kor s annak mindig változó viszonyai szent vallásunkra nézve teremtenek. Semmi sem volna egyházunkra és közvetve hazánkra nézve sajnálatosb, mintha ezen intézményünk, annyi lelkes és nemes törekvésnek vívmánya valami merev bürokraticus chablonná zsugorodnék össze, mely minden fennkölt ihlettséget nélkülözve egy szellem, lélek nélküli csontvázhoz hasonlítana.

Ennek kikerülésére szükséges először, hogy a statusgyűlés tagjai küldöikben az erdélyi rom. kath. egyház és iskola ügyei iránt a buzgó és tevékeny érdeklődést szóval és példájokkal folyton felébreszteni és ébren tartani legszebb feladatuknak tartsák; követvén a németországi kath. hitfeleket, kik nem csak az által, hogy a birodalmi gyűlésbe oly férfiakat küldének, kik ama dicső, világhírű központi pártot alkoták, hanem gyűléseikben, congressusaikban is a correct kath. érzelmet ápolni, üdvös tevékenységre buzdítani igyekeznek. Szükséges másodsor, hogy országos képviselőink nemcsak a statusgyűlés asztala mellett, hanem az országgyűlés padjairól is htv és bátor védői legyenek egyházunk és iskoláink szent érdekeinek.

Legyen szabad igénytelenségünknek végül tisztelt tagtársaink becses figyelmét arra felkérni, miszerint jelen statusgyűlésünknek jutván osztályrészül azon ritka szerencse, hogy maga is dicsőségesen uralkodó pápánk XIII Leo ötvenéves áldozári jubileumát közgyűléséből üdvözölheti, szép alkalmunk nyílik az apostoli Szentszék iránti hálánkat Erdély iránt minden időben, de különösen a Báthoriak alatt, midőn egyházunk romjaiból kikelni indult, tanúsított érdeklődéseért contestálni, mit legsikeresbben ugy fogunk tehetni, ha a kegyelmes Főpásztorunknak ez ügyben kiadott körlevelében jelzett teendők teljesité-

sére erdélyi hitfeleinket szóval, példával lelkesíteni el nem mulasztjuk.

T e n g e.

Karcolatok

a magyar nemzet második évezredének küszöbén.

A vallás és egyházi vonatkozású ügyek itthon és a külföldön.

De lássuk a világegyház küzdelmeit és diadalait egy kissé részleteiben pl:

Franciaországban hogyan állanak ezen ügyek?

„Az erkölcsileg szabad nép, rablánczon is szabad“ és „legyetek erényesek, hogy szabadok legyetek“ e a görög és római mondások sehol szonorubbán nem igazoltattak, mint Franciaországban. Mióta a kath francia nemzet a mocskos fickók“ járszalagán tánczol csakugyan valóságos rab, mert hitében megtörtött erkölcszeiben aláhagyott nép tür csak el olyan állapotokat, — jegyzi meg a Papok Lapja Franciaországra vonatkozólag — melyek ellenkeznek lelkiismeretével és történelmi hagyományával.“ Már pedig Franciaország ennek képét tárja a szemlélődő elé.

Vagy honnan van ama világra szóló esemény, hogy a pápa, midőn a közeli vihar látára gyermekei számára a béke sátorait emeli, daczára, hogy német, francia, szóval: a világnemzeteinek sorsa egyaránt szívén fekszik, mégis a protestáns Németországban és nem kath. Franciaországban kezdi a béke munkáját? Bizonyára, mert a protestáns Bismarck a pápa iránti bizalom és tiszteletben az atheus respublikát megszegyenítette s az tüitéve ezen magát, a rend és béke érdekében kilátásba helyezett siker elérésére nagyobb reményeket nyujt.

Mi az erkölcszeiben elfásult, hitében megtört Franciaországban, mint a parázs alatt mélyen aivó vallás-erkölcsi érzék fellobbanó halvány tünete — nagy meghökkenést keltve, még a legradikálisabb lapokat is azon aggályos önvallomásra készíti, hogy „a pápa hatalma szinte nem remélt (ijesztő) módon emelkedik, mi minden józan hazafit arra indíthat, hogy a válságos időben, mely elé Franciaország néz, össze ne tüsszenh ama félelmetes hatalommal, mely előtt még egy Bismarck is meghunyászkodott, s hogy ily körülmények között szó se legyen a konkordatium eltörléséről.

De azért a francia haderő bizottsága elhatározta, hogy indítványozni fogja a házban a *tabori lelkeséségnek megszüntetését* legalább béke idejére. Szép vallás-erkölcsi bizonyítvány biz ez, nemde?

Különben a francia nemzet vallás-egyház ügyi és politikai helyzetét meghatóan jellemzik a „Papok Lapja“ alábbi szavai! „Ez a dolyfos, ez az elbizakodott respublika iszonyu megaláztatásnak megy eléje.

Baltazár dolyfét Isten nem sujtotta keményebben, mint fogja ezt a különben oly kiváló szellemi tulajdonokkal megáldott népet!

Az istennek egy rettenetes leszámolása lesz a Bert Pálok és Gambetták e népével, mely évtizedek óta provokálja az ég haragját s követi Nabukodonozort az örjngésben.“

Igen, Isten rettenetes ostroma elől sem Rochefort „mocsok-ficzkói“, sem a magát megbosszuló Goblet egyházpolitika, mely az államnak az egyháztól való elválását elvét kimondta és a papság fizetését önkényűleg levonta, rem fognak menekülhetni.

Nem, mert bármennyire iparkodjanak eme örök a pápát és a katolicizmust megsemmisítve látni, mégis tagadhatlanok maradnak Windthorst e szavai: „E században még nem volt időpont, amikor a szent atya tekintélyét az egész világ, az egész nép, nagy és kicsiny annyira elismerésé volna, mint ma.“

Valóban eliehet ma Franciaországról mondani, hogy összes életét az utóbbi időben az örökös miniszterválságok, Boulanger-féle botrányok, s különféle alávaló merényletek emésztik.

A Francia haderő létszámát pedig, mely bizonyára létének szélsőségben himbálozó hatalmi játékaiknak és gyakran a tulzásig és heveséig ön szerepkörének támogatul szolgál — a következőkben jegyezhetnők fel ez alkalomból a legbizhatóbb katonai folyóirat az Avenir militaire adatai alapján: „Az 1872-iki Júliusi törvény szerint az aktív hadseregnek legénységi állománya 9. év folyamán 1.887.000 ember, a honvédség létszáma 5 év folyamán 903.000 ember és ennek tartaléka 6 évfolyamban 909.000 ember. Ez összesen: 3.759.000 ember. Tényleg szervezve azonban csak az aktív hadsereg és honvédség van; a honvédség tartalékának semmiféle szervezete sincs és így a háború esetén, mint számbavehető haderő csak papirosan existál. — Franciaország tehát háború esetén csak a rendes hadsereg, ennek tartalékára és a honvédségre számíthat. S ez a legjobban is 2.700.000 embert tesz ki, miből még levonva a Tonkingban Algírban Tuniszban és a többi gyarmatokban lévő csapatokat, marad mindössze 2.250.000 ember.“ — Franciaországnak mai viszonyai között csak lassan fog sikerülni, hogy a tartaléknak 14—15 hadosztályát teljesen felszerelje és általuk a gyarmatokon lévő csapatokat helyettesítse.

Tehát, ha ez elég biztosítékot nyújtana és az erkölcsi erő és tekintély nélkül, — e szurony hatalom se oly nagy, hogy egy nagy katasztrófa esetén egészben arra lehetne támaszkodni és még telemitheten lenne.

Művelődési hajlanak — bár szerencsétlen — hatalmas hévmérője, hogy 1887. május havában 18.169 okleveles férfi és nő várta — az évenként körülbelül beosztani szokott ezek államásra leendő alkalmazását az államtól. De minden ezerből csak 19—20-nak levén helye, képezehető, hogy mily nagy az elégedetlen, szegény, járdátaposó, forradalmár és feslett életű tudósok száma, kik közül csak 1886. 3000 ilyen okleveles szegény nő állott különféle kihágások miatt a törvényszék előtt. — Ezek Franciaország mezei líliomai, qui non laborant neque nent, kik egyszersmind ezen ország nyavalyái. A végletek e találkozására közepett szerencséje e nemzetnek, hogy hitélete nem halt ki. sőt virul. A hitelesítő társulat csak 1886-ban 9.649.952 frankot kapott a 300 misszio általa fedezendő költségeinek szükségleteire. Továbbá esik a montmtrai sz. sziv templom építési költségeinek fedezetére, mely 2 év múlva lesz készen — idáig tizenhét millió frankot hozott össze, s csak a Sz. Szaniszló-féle párizsi iskola növendékei évenként 100.000 frankot adnak e célra.

S mindez annak daczára van, hogy az államnak évenként 200 millió deficitje van s a jövedelmek naponként ott is apodában vannak.

De a katolicizmus legújabb vívmányaként tekintendő a socialis kérdés azon irányba terelése, miszerint az modern „szabadelvű iparrendtartás“ üdv és gyümölcsteleennek bizonyulván be, a kath. alapra fektetett czéhrendszer visszaállítása az 1887. májusi kath. nagygyűlés eredményeként Lille. Lyon, Nantes, Toulouse, Caen, Angers, Poitiers s több városokban kiszámíthatlan erkölcsi és anyagi haszonnal annyi századon keresztül oly boldogítólag virágzott talajában izmosodásnak és átalakító munkásságnak indult, s így a legfontosabb socialis kérdés a megoldás stadiumában van.

Alig is van nemzet, melynek történelme több és fényesebb igazságot szolgáltatott volna Roschert eme szavainak: „minden nép elkallodik, mely erkölcsileg súlyed.“

A magán úgy, mint a nemzetek erkölcsi életében a tökélyesség utján nincs megállapodás. Ott vagy haladás vagy visszacsúszás van.

Mennyi fény és árny hullámzik át csak az utolsó 27 év alatt a Napoleonok hazájának élet egén a papához való viszonyában? „Látszólag vége szakadt a papok uralmának és tényleg vége lett a Napoleonidák császárságának.“ — A pápa és katolicizmus élni fog még világ, Szedán 1870. szept. 2-ról szomorú dicsőségeket fog beszélni a történelem. Bona mixta malis.

S így habár Franciaország, mint a katolicizmus legidősebb leánya elkaczerkódva vallás-erkölcsi életét, bátran megülheti vallás-erkölcsi forrongásainak százéves jubileumát, még sem szabadott megfélemednünk az érintetetről és a kath. egyház védelmére alakult azon franciaországi bizottságról sem, melynek élén Frankhon legelőkelőbb kath. férfiai állanak, s mely a legutóbb is 65.000 frankot vélezett be a katolikusok adományaiából. Miből fordítottat 13.000 frank a javadalmaitól megfosztott lelkek segélyezésére 20.000 fr. 200 szabad kath. iskola támogatására, 20.000 fr. az egyházellenes iskolatörvény alkotása elleni mozgalomra, miáltal 700.000 tiltakozó aláírás gyűjtetett, 10.000 fr. konferenciák tartására és a heriközlöny kiadására. — Egy más hasonló bizottság pedig 800.000 frankot gyűjtött össze. Ami valóban a kath. lelkesedés és áldozatkészség szomorúan jellemző jelensége.

Grévy pedig a francia köztársaság elnöke Lefebvre de Behaine gróf, nagykövet által biztosította a Vatikánt, hogy a konkordatumot veszély nem fenyegeti és a pápának ötven éves áldozári jubileuma alkalmából egy sevresi vázát és egy aranytollat küldött ajándékba.

És daczára az egyházellenes törekvéseknek a francziák is meg vannak győződve, hogy a valódi békét egyedül a pápa „az egyház legidősebb leányának“ jóléteért biztosította és ő biztosíthatja.

A Figaro is erre nézve ezen figyelemre méltó eseményt jegyzi fel, „A Szentiséknek e bátor kezdeményezése miért ne lehetne kezdete egy még csodálatosabb epopeának? Ezen követelt és erkölcsi beavatkozás, miért ne lehetne bevezetése egy közvetlen és formális beavatkozásnak, mely a pillanatnyi pihenőből állandó békét varázsolna elő? Nem a „Standard“ fejezte ki legújabb ohaját,

hogyan a pápát békebíróként lássa Páris és Berlin között? Miért nem lehetne valóság ez reményből? Ki vehetné kezébe az általános lefegyverkezés kezdeményezését? Az, ki lényegénél fogva békés souverain, s azon pápák örököse, kik a középkorban Isten békéjét adták, s kik nemzetközi törvényszék lehetnének az egész világra nézve. Ennek részrehajlatlansága minden kétség fölött állana.“ — Ezen fogás képezi a tisztességes liberalizmust. A pápa, aki a Karoly szigetek ügyében döntött, most mint az európai béke megőrzője tűnik fel; — mint olyan amfikción, melyet az ókor nem mutathat fel, s a milyent, ha a „Figaroval“ a jövőbe nézünk, a sokat gyalazott és meg-rablott pápaság fog a bámulól világ előtt képezni. — Mert előbb utóbb, de visszatérnek még az elpártolt és erkölcs-telenség útjára tévedt vagy a pogányság ösvényein tévelygő népek és nemzetek is a pápához, a kereszténység fejedelméhez, az igazság kutforrásához, mire a már méltatott Oroszországban is új mozgalom jelei észlelhetők.

Belgiumnak a szentszékekkel való összeköttetése Nina bibornok államtitkár idejében 1880 szakítottat meg Frere-Orbán egyház üldözi politikája következtében a honnan Vanutelli távozni kényszerülván jött volt nunciusként Bécsbe, ahol 1887-ig képvisel a Szentszéket. — Azonban XIII. Leo ő szentsége nagy erkölcsi diadalt aratott Belgiumban még azon évben Frere-Orbanon, ki ma minden szabadkőművesi akna munkája és miniszterelnöksége daczára politikai nullává lett. Brüsszelben pedig ma a szentszéket, mint nunciust Ferrota képviseli. Igen, mert ő szentsége appellálva a közvéleményre és publikálván az okmányokat, az igazságnak győznie kellett. — Itt ma a szabadkőművesek mindent elkövetnek, hogy valami ürügy alatt a kath. kormányt megbuktassák. Ezen ürügy a katonai hitel kérdése lenne, melylyel a szabadkőművesek a mai világ politikára néz semleges álláspontra helyezkedett s erősítések és erős hadseregeire támaszkodó Belgiummal szemben alig érnek célt.

Belgium összes hadereje ma 130.000 főre tehető a több erődtípusokba beosztva. — A kath. Belgiumot az utóbbi időkben a szabadkőművesek, socialisták és sztrajkáló munkások a rendzavarások, dinamit-merényletek és belforrongások színhelyévé tették, melyek még soká fogják izgatottságban tartani a különben vallásos és kath. alapelveken nyugvó kormányzatnak örvendő belga népet. Legújabb vívmánya a progressisták gyűlésének, hogy 317 szavazattal 127 ellen elvetette az általános szavazatjogot és 379 szavazattal 45 ellen elfogadta azon javaslatot, hogy a választási jogosultság minden írni és olvasni tudó polgárra kiterjesztendő. (Táv. 1887. máj. 30.)

Belgiumról a „Papok Lapja“ (1887-iki 22. sz.) ezeket jegyzi meg: „Belgium a minta állam, a szabadság és alkotmány eldoradója . . . lázban, forradalomban áll. A szocializmus vulkánja explodált, s a minta államból, a híres belga szabadságból . . . ma csak egy nagy illuzió maradt.“

„Belgium az európai társadalom aknája teli dinamittal és petroleummal,“ Brüsszelben van a szociális forradalom ligájának központi ereje, a honnan áradnak szét a föld minden irányába az izgatások, munkaszavazók, sztrájkok stb. A mai zavar és eme felforgató, általános nemzet-

közi fajult baj magva ott és akkor lett elhintve, midőn a bécsi congresszus Belgiumot, mely 3 és fél millió kath. lakossággal bír, a 2 millió protestans lakossal bíró Hollandiához csatolván, a holland nyelvnek az iskolába történt bevitelével a kisebbségben lévő Holland jutott uralomra az egész helyzeten s az foglalta el az államhatárolom, hivatalok, közoktatás, iskola. szóval az összes nemzeti élet ágiban a tért. Habár 1830-iki folytán az elválasztás megtörtént, de a protestantizmus által megmérgezett közszelében az állam és egyház közti torzalkodás a szabadelvűség és katholicizmus közti harc, előbbinek a kommunizmusba hajlása, a belga alkotmányba beszivárgott 1789-iki francia forradalmi eszmék utánzása, s az ekkép levuttra terelt kormány politikai irány napjainkra csak a liberalizmus jelzett és ismert gyümölcseit nyújthatta izleltetőül a világ népei és nemzetének.

Angliának európai, ázsiai, amerikai, afrikai és ausztráliai szárazföldi és tengeri, vagyis 5 világrészi uralmával fogva, világtársadalmi, állami és egyház-politikai viszonyai és helyzete ma végtelenül össze-vissza vannak szövődve. S habár általában elmondhatjuk, hogy Angliát és Skóciát a katholicizmus 10 századon át civilizálta, nemzeti sajtáságaikat megnemesítette, de még sem lehet elhallgatni, hogy a szigetkirályság főbűne ma épen a *képmutatás lélekkufárkodás*, mint a háromszázados protestans erkölcsök és „suum cuique“ elv ferde gyakorlati alkalmazása összes életén fonalként átvonul.

A protestantizmus emlőin táplált vastag előítéletek még maig megakasztva tartják a diplomáciai összeköttetés helyreállítását a szentszékekkel, de alapos remény van rá, hogy az ir-kérdés, mely a világ-egyház fejedelmének atyai figyelmét napjaink óriási küzdelmei és az egész világot átölelő gondoskodásai között nem kerüli ki, — meg fogja érlelni a szentszék és Angolország közti viszonyt.

Bizony, szomorú látvány, hogy Angolország mely 122 millió sterlinget szolgáltat évenként az állam kincstárába s mely a humanitás és igazságosság védője és terjesztőjeül viselkedik más országokban és mások országában, az emberiség e javait és drága gyöngyeit lábball tapodja saját házában s megengedi, hogy saját országát, nemzetét s a lelketlenségig már elnyomott zöld sziget lakosságát a sötét társulatok, véres és pusztító merényletei, Amerikában székelő forradalmi bizottságok mozgalmi, orgyilkosok folytonos fenyegetései stb. nyugtalanítsák, zavarják, erkölcsi és anyagi életét és létszerzatot emésszék.

Az irnépet a gyarmat politika irtózatos nyomoru állapotba sodorta. Folyvást éhhalállal küzd. Csak nyers terményekre van kényszerítve, gépeket bevinni nem szabad. Nincs forgalom, az embernek és földnek semmi értéke.

Hovill William a gyarmat rendszerről így ír: az ugynevezett keresztény (protestans) fajok barbársága és iszonyai, melyeket minden leigázott nép ellen elkövetett, a világ legvadabb legirgalmatlanabb fajai egyikében sem találhatók.“

A kath. ired, kik földjeiktől azért fosztattak meg, mert a kath. hitről nem akartak eltérni, ma is ezen igazságtalan és égbekiáltó eljárás járma alatt nyögnek, újabb és kegyetlenebb elnyomatásnak néznek elébe azonkét elfogadott Salisburly-féle törvényjavaslat miatt, mely szabad-

szaúk és önkormányzatuk visszaállítása helyett az anyaországhoz kötő lánczokat szorosabbra fűzni és a bűntényeket eredményesebben megbüntetni vagyis az irnépet politikailag zsarnokabb pácza alá hajtani és orozva meggyilkolni van hivatva.

A kath. irnép daczára borzasztó elnyomatásának csendes nyugott és törvénytisztelő. A püspöki kart, melynek sikerült a kath. ireket a törvény korlátai közt megtartania, mert e szenvedő, elnyomott nép érdekében nem szünik meg a hatalmasokhoz folyamodni arról vádolni, hogy az alsó klerust követve, az anyaországtól való elszakadást a gazdasági kommunizmust és az adómegtagadást nyíltan hirdeti. — Ugy szintén az Amerikában lévő irpapakról vadeinizmusában az angol kormány és sajtó azon vádakot terjeszti, hogy az irhoni forradalmi kincstár számára a kath. cselédségtől pénzadományokat zsarol és csikar a gyonásban ki.

Az angol és ir katn. népnek minden reménye a püspöki karban van, mely a törvények korlátai közt az önfeláldozásig meg is tesz hiveiért mindent.

Hogy a katholicizmus fénye, hatalma és tekintélye átragyog az egész világon, érinti a protestans és pogány fejedelmek trónjait és koronáit, bizonyítja az is, hogy az angol királyné is a pápa jubi eumára egy ragyogó kiadásu bibliával fog kedveskedni.

A különben legboldogabb és megelégedettebb állampolgárokkal bíró Angolországban legfontosabb és meghatóbb jelenség ma a katholicismusra nézve a ritualisták hatalmas széktája, — vagyis az anglikán vallás krízise. A ritualisták a puritán vallás szertartásaival ellentétben elfogadták a katholicizmus szertartásait. S az irány hódít az anglikán egyház kebelében sőt az anglikán papság között is, úgy, hogy a 20,000 anglikán pap közül 10—12,000 ritualista s 3000 az anglikán egyház reformjáról gondolkodik. „A ritualizmus csak eszköz a Gondviselés kezében, de a megtérés czélja az eszköznek,” — írja a „Magyar Állam“ 1886. évi 326. számában. — A legutóbbi névjegyzék szerint: 7 titkos tanácsosi és a lordok házának 33 tagja lett katholicus. A parlament alsóháza 82 konvertitát számol. A legelőkelőbb családok 1051 tagja tért meg; azután 142 tiszt, köztök egy tábornagy, és 6 tábornok, 29 tengerésztiszt, köztök 7 tengernagy; azonfölül 48 orvos, 72 bíró és ügyvéd, 12 hadügyminiszteri hivatalnok és 337 protestans predikátor és anglikán lelkész.

Angolország jelenét azonban ma legnagyobb veszély fenyegeti: ama elkeseredésben, mely az angolhatalom által elnyomott irnép részéről, mint már-már kitörő Aetna elborítani és Irországot felforgatni készül, s melyet a katholicizmus is alig leand képes visszatartani.

Az irek feljajdulását élénken tükrözik vissza az „United Irischman“ következő sorai: „Többször mondtuk, hogy az angolok nyomorultak; ma ismétljük, hogy alávalóságban, hitványságban nincs az angolhoz fogható nemzet. A legkegyetlenebb orgyilkosság, a legdurvább pusztítás mind envhe eljárás a néppel szemben. Kötelességünk minden alkalommal ismételnünk az igazságot, mert Irország nyomorúsága onnan eredt, hogy időnkint elfelejtettük, kik az Angolok, Angol nép barom, polgárai gazemberek, nemessége nyomorult rablók. E gazokat csak a kinos, ir-

galmat nem ismerő véres haláltól való félelem térítheti észre.“

De Angolországról szóva bizonyára érdekes adatot képez az angol hadsereg létszámáról és viszonyairól szóló alábbi évi jelentés: 1887. jan. elsején az állandó hadsereg létszáma 185,261 főre rugott; volt pedig: 129,599 gyalogos, 17,354 lovas, 32,955 tüzér és 5453 mérnök.

Az Angol hadierőnek létszáma ezelőtt 10 évvel együtt 498,577 embert tett. A mult évben ez a létszám 595,159 re emelkedett. Az indiában lévő rendes csapatokat is beleszámítva 1886—87. évi előirányzat szerint a teljes létszám 653,772. A benszülőit indiai csapatok száma 126,000. Ezenkívül Indiában a rendőri és határőri szolgálatra 144,000 ember van az ir rendőrség mintájára felfegyverezve európai tisztek vezetése alatt. Ez oly tekintélyes haderő mindeusetre mely Angolországnak világ uralmi tekintélyt és elismerést kölcsönöz a 272 millió népesség mellett méltóan.

De vallási tekintetben az angol hatalom befolyása alatt álló és Angolországgal szomszédos országok és államokban — a magyar nemzet második évezredének reggele — a népeket és nemzeteket részint, mint egyenesen a római Propaganda gondozása alatt álló misszió országokat, részint pedig mint a ker. kath. szellem és hitélet buzgó ápolóit a szentszékek diplomáciai vagy másként szoros összeköttetésben találja. Így Svéd és Norvégia egyenesen a római Propaganda gondozása alatt állanak, melynek legfőbb misszió helyei: *Krisztiania* főváros, az apostoli prefectus, jelenleg dr. Fallize J. B. (Luxenburg egyházmegyei áldozár) székhelye, továbbá Drontheim, Bergen, Fredrikstad, Fredrikshald, Tromsö, Altergaard és Hammerfest, hol mindenütt kitünően szervezett katholicusok léteznek.

Fel az északi sarkig míg népek lakják a földet, az északi, keleti és fehér tenger partjai — az evangelium isteni szózatától visszhangzanak. — *Skóciában* ő Szentsege már 1878. márczius 4-én helyreállítja a hierarchiát, két érsekséget (Edinburgh és Glasgow) és négy püspöki széket (Gallawaj, Dunkeld, Aberdeen, Ergárd) emelve kiváló buzgalommal és eredményyel ápolja a kereszténység boldogító és éltető szellemét.

Dornheimban (Norvégia) misszió-seminarium működik, melyet Propaganda tart fenn, s melyben a norvégiai misszionariusok képezhetnek ki, s mennek innen szét Európa és Ázsia északi tartományiba. A világegyház tehát itt is örvendetes jelenségnek örvend, s hirdeti Isten örök igazságának a négy világ sark és világtáj határait átölelő és átható dicsőségét és diadalát.

Dánia, Finnország, fel a Kola félszigetig és Grönlandig ismerik már az evangelium üdvözítő szellemének jótékony hatását és a népeket megszelidítő hatalmát.

Lengyelország A dicső multu kath. lengyel nemzet a keresztények hajdani üldöztetésére emlékeztető szomorú napokat éli. Ma feldarabolva Orosz- és Porosz-Lengyelországra azok nehéz járma alatt nyög vallásilag és politikailag mindkét felől, de főkép az orosz absolutizmus és szimatikus nyers hatalom által üldözve vallási és lelkiismereti szabadsága, nyelve és nemzetiségére, szokásaira nézve soat szenved. A Szentszék Jakobini bironok államtitkár közvetítésére folytán annak idején az oroszországi kath. lengyelek sorsán sokat enyhített és javított, de teljes

vallási szabadságuk máig biztosítva nincsen. Poroszországban pedig vallási tekintetben egy sorsban részesülnek ma a már ismert porosz kath. alattvalókkal és polgárokkal, kikre az új egyház politikai törvényekben és napirenden lévő egyezkedésekben — habár ezek nagyon is vajudóban vannak — a beszüntetett kulturharcok után a vallási szabadság több napjainak reménysugarai ragyognak fel.

Svájcz, mint Belgium meglepedkezve arról, hogy államformák változhatnak, a különféle rendszerek elkophatnak hogy államot lehet új alapokon construálni, új államot a régiek romjain építeni; de egyházat nem. annak formája és rendszere változhatlan elkopthatlan, egy és ugyanaz marad az mindig: ma a forradalmárok, az összeesküvők, a politikai merénylők valóságos Mekkájává süllyedt alá. A Napoleonok lángesze sem volt képes a forradalmi elemeken és elveken új egyházat építeni s nem fog ez sem Svájcz, sem Belgium, sem Oasz., sem Francia. stb. országok, sőt az egész világ szabad- elvű, szabadkőműves, trón és o'tár elleni lázongók forradalmi szellemeinek sikerülni. Nunquam praevalébunt.

A Lamennais, Gerbet és Montalambert liberalis katholicizmusa ép úgy a forradalom szülöttje marad a történelemben, mint a doctrinair Guizot-miniszterium vallási racionalizmusa. S a kath. Belgiumból félhozott ezen tény és példa még behatóbb történelmi megvilágítást nyerend más hason törekvésű nemzetek kimagasló szellemeinek valláspolitika irányu életében is

Különben Svájcz keleti részeiben az ó katholicismus maholnap a dicstelen történelemé lesz. Még a radikális sajtó is megszegyerülve fordul el tőlük. A St Gallenben megtartott „nemzeti ó-kath. zsinat“ szerint „a hívek lélekszáma egyre fogy, a „hítközségi lakók“ áldozatkészsége, mint Herzog püspökük fájdalmasan konstatálja kritikán aluli. A „nemzeti ó-kath. egyház“ összes jövedelme 12 év alatt 42.000 frank vala, melyből a Itak a svájcziai 14.000 et, külföldek többnyire angol protestánsok 28.000 frankot. A hítközségi tanácsok egyenesen az államtanáctól kéri a templomok s más kath. tulajdonoknak az ó-katholikusoktól a jogos kath. tulajdonosok kezeibe való visszahelyezését. Genfben az egyház, templom, stb. tulajdonokat el- kobzó hatóságok, most maguk igyekeznek azokat vissza- adni és szabadulni az ó-katholicismustól.

Spanyolországot politikailag ma az európai és világ- politikai nyomotr. helyzet kívánalmainak magaslatára emel- kedve kizárólag védelmi jellegű katonai készülődések, in- tézkedések foglalkoztatják. Európa állig fegyverbe helyez- vén magát Spanyolország is készen áll mindenazon erő- dítvényekkel, melyeknek segítségével bármely oldalról tá- madó elienséggel szemben Spanyolhont és népének béké- jét megvédhesse. Különben bármely európai bonyodalom esetére — megvonva magát csendesen — semleges állás- pontra van helyezkedve.

Mint kath. állam a monarchikus államforma alatt a Szentszékkel, a kereszténység fejedelmével örvendetes bé- kés viszonyban élven jólétnek örvend.

Krisztina a regens-királyné sajátkezü levele kíséreté- ben nemrégiben egy zairkó és gyémántokkal ékített ér- tékes gyűrűt küldött a Szent Atyának, mint XIII. Alfonso keresztatyjának ajándékol Groisard nagykövettől.

Különben alig van ma rendezett állami élet, hol a szabadkőművesség ördögi szelleme ott ne olalkodnék és aknamunkáját ne folytatná Isten és minden intézménye s- müvei ellen. A szabadkőműves Sagasta-kabinet ott is a polgári házasság behozatalán fáradozik.

Legújabbán pedig Orosz-Lengyelországból Spanyol- országba zsidókat kísérlettek meg betelepíteni, mi a sze- gény zsidóknak pénzők és nyelvismeretök nem lévén sze- rencsére nem sikerült s így a zsidók néhány hétig koldu- lástól élve elmentek Oránba, Afrikába hitsorsaikhoz s Spa- nyolország megkímélve maradt tőlük. — A mi valóban megjegyzésre méltó jelensége korunkban.

(Folytatás köv.)

T Á R C Z A.

HATVAN UTÁN NYÖLCZBAN JÖVE A KORONÁS LE MEGYÉDDE,

„ÉRDEMNÉLKÜLINEK“ MONDTAD ELŐTTE MAGAD!

— ISTENT ÉS A HAZÁT S FELEINK JE SZERETNI TANITÁD,
VOLT-E A FOLDKEREKÉN ÉRDEM, A MELY MAGASABB! —
BÖLDOGAN ÉLJ S FOLYTASSAD „ÉRDEMNÉLKÜLI“ MUNKÁD,
S TISZTEL A HON S A KIRÁLY, ÁLDNI FOG ÉGI URUNK.

I R O D A L O M.

— Megjelent: **Jó pásztor** egyházzsónoklati folyó- irat XII füzet. Szerkeszti Hajóssy Gy. Krizánt. Tartalma: Pünkösöd u. XVI vasár. A kevélységről és annak orvos- ságáról. P. u. XVII. v. A felebaráti szeretetről. P. u. XVIII. v. A megváltás fő áldása: a bűn eltávolítása. P. u. XIX. v. Krisztus anyaszentegyháza: a menyegző ház, hová mindnyájan hivatalosak vagyunk. P. u. XX. Isten igazságossága tanítja: szeretni az igazat, s utálni a hazug- ságot. P. v. XXI. v. Önmagunk iránt való szigorúság, sze- lidekké tesz mások iránt. P. v. XXII. v. A halhatlan lé- lek ama adópénz, melyet Istennek tartozunk fizetni. Min- denszentek ünnepére. Hogyan kövessük a szenteket? P. u. XIII. v. Mily súlyos vétket követ el a férj, felesége ellen való szeretetlenségével. P. u. XIV. v. Az egyház szenve- dése- és üldöztetéséről. P. v. utolsó vas. Az örök élet tanának igazságáról.

— Megjelent a **Magyar háziasszony**, háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilapnak 40-ik száma. Ára egész évre 6 frt. félévre 3 frt. negyedévre 1 frt. 50. A tartalomdus lap sok hasznost és mulatatót nyújt az olvasó- közönségnek. Ajálljuk meleg pártfogásra.

— Megjelent: Györfly-féle Népiskolai képes tankönyveknek V-ik: **Alkotmánytan** a polgári jogok és kötelességek rövid ismertetése népiskolai növendékek használatára a legújabb törvények alapján, Irta Györfly János. Esztergom. Ára 10 kr.

— Megjelent: „**Lelki harmat.**“ Irakönyv gyermekek számára. Kiadja Buzárovits Gusztáv Esztergomban. Ára? — Ajánljuk e csinos és tartalomdús irakönyvet szives olvasóink becses figyelmébe.

— Megjelent: **Temetési énekkönyv** kántorok részére, kiadja Buzárovits G. Esztergomban. Ára? —

— A „**Szent István műintézetben** (Budapest, Ujvilágutca 9 sz) újabban megjelentek színes fametszetű képek s különféle ájtatosságu tárgyak és egyházi szerek, mire tisztelt olvasóinkat figyelmeztetni ohajtunk.

— Megjelent „**A tanuló**“ keresztény katolikus ifjak számára. Irta Irsik Ferencz szatmári kanonok, 1887. Nyomatott Szatmárt a „Szabadsajtó“ könyvnyomdában. Sokan tetek már azzal kísérletet, köztük koszorus költők, Vörösmarty Mihály maga is: hogyan lehetne a magyar írásban oly sűrűn előforduló cz, cs, gy, ly, ny, sz, ty, zs összetett mássalhangzóink alakjait egyszerűsíteni, vagyis azokat egy-egy betűalakkal felcserélni és ekép az összetett mássalhangzóknak írásban és nyomtatásban egyaránt nagy helyet elfoglaló s az olvasást nem kis mértékben megnehezítő alakjait fölöslegessé tenni, a magyar írás módból kiküszöbölni, ezzel, tért nyerni s az olvasást is megkönnyebbíteni. Évekkel ezelőtti többed magammal én is előállottam a „M-Nyelvtör“ben s utóbb a „M-Állam“ban egy e tárgyra vonatkozó illetén tervezettel. Ezt figyelmeztatta hazánknak egyik tudós főpapja, Kempis T. könyvecskéjének kitűnő legújabb magyarítója. E helyeslő figyelem bátorított fel engem egy igénytelen művecskének a tervem szerint készült egyszerűsített betűkkel való megírása- és kiadására. Hogy pedig másként is némi hasznos dolgot végezzek s ugyanegy eszközzel több célt érjek el, oly kövecskét ohajtottam a tanuló ifúság kezébe szolgáltatni, mely mind a tanulásban, mind az erények gyakorlásában, — e két és legtökéletesebb célja elérésében, — neki segítségére legyen; bevonva számításomba még azon mellékcélomat is, hogy ez uton, a tanuló ifúság fogékony elméjén s lelkiületén át, biztosabban s gyorsabban fog meghonosulhatni az összetett mássalhangzók egyszerűsítésére vonatkozó szerévn kísérletem: mely fentebbi czim alatt kisebb nyolczadrétben husz tömött íven következő tartalommal hagytá el a sajtót: A tanulóhoz. Az egyszerűsített betűalakok. Rend. Fölkelés. Öltözködés. Reggeli ima. Elmélkedő ima. Reggeli tanulás. A templomban. Az iskolában délelőtt. A délelőtti és délutáni tanulás. Ebéd. Iskolában délután. Esteli tanulás. Vacsora. Esteli ima. Lefekvés. Szabad idő. Szünnapok. Társalkodás. Barátkozás. Vidámság. Az üdvözítő Jézus. Az anyaszentegyház. A haza. A szentek. A Boldogságos Szűz. Szent József. Szent Alajos. Szent Imre herceg. Órangyal. Védszentek. Alázatosság. Szerénység. Önmegtágadás. Takarékosság. Munkásság. Engedelmisség. Háladatosság. A Szülők iránti kötelmek. A tanító iránti kötelmek. Az okosság. Könnyelműség. Igazságosság. Igazság. Hazugság.

Öszintesség. Képmutatás. Mérséklet. Mértékletesség. Erősség. Hit. Remény. Szeretet. Szíviztszaság. Intézetbeli növendékek törvényei. A könyvet a tanulók égi példánya, a tizenkét éves Jézus, csinos képe díszíti. Ára füzve 1 frt. Postautalvány által egyszerre és egy helyre megrendelt tíz példány után egy tiszteletpéldány adatik. Megrendelések tehetők s példányok kaphatók fr. tr. Buza Sándor papnöveldei aligazgató és egyházmegyei altanfelfüvelő úrnál, Szathmárt. Tekintetbe véve, hogy a magyar tanuló ifúság számára illetén oktató kézikönyve vagy kalauz tudtommal még nem létezik, reményilem, hogy ezzel nem hiabavaló dolgot végeztem. Szerző

— Megjelent és beküldetett: „**Mizraim és Assur Tanúsága**“ vagyis az ószövetségi szentíratok hitelessége és isteni sugalmaztatása az aegyptologia és assyrológia világitásában. A bpesti m. kir. tud. egyetem hittári kara által a Horváth-féle jutalommal kitüntetett pályamunka. I. kötet. Harmincznégy ábrával. Irta dr. Gieswein Sándor. A győregyház negyedik hitóság jóváhagyásával. Győr, 1887. Ára: 1 frt. 60 kr. — Ezt a mindentekintetben kitűnő, hézagpótló, magyarnyelven egyetlen és uttörő művet a legmelegebben ajánljuk t. olvasóink b. figyelmébe és pártolásába; mert csak azt vagyunk mondandók, hogy az abban foglalt dolgokkal ma már a legegyszerűbb parochia administratorának is tisztában kell lennie. E téren vagyunk legerősebben megtámadva; e fegyverrel kell tehát a legbensőbbben is megismerkednünk.

— „**Magyar Sion.**“ Egyházi-irodalmi folyóirat. Szerkesztik és kiadják a papnevelői tanárok. Első évfolyam. Szeptemberi füzet. Tartalma: Simor János bib. könyvtára. — Az emberi nem kora és a szentírás. — Az összehasonlító vallástudomány és eddig elért eredményei. — A Collegium Germanico-Hungaricumban. — Irodalom és művészet. — Rövid közlemények. — Esztergom. 1887. Ára: 6 frt egész évre. — Valahányszor e kitűnő folyóirat újabb évfolyanának egyes füzeteit lapozgatjuk, mindannyiszor eszünkbe jut az a régi közmondás: „Összevetett kis erők im! nagy tervet kivilhetnek.“

— **A magyar Irók és Művészek Társaságának** a könyvvásárlást előmozdító bizottsága egy felhívást küldött szét a vidéki lapszerkesztőkhöz, a melyben figyelmezteti őket hivatásukból származó kötelességeikre a magyar irodalmi mozgalmak és irodalmi munkákkal szemben; mint bizottság ajánlkozik maga is a vidéki lapok munké társául és ugyanczt kéri a vidéki lapoktól is különösen kölcsönös megbízatások készsége teljesítés által.

Hasonló felhívást intézett az említett bizottság a hazai kaszinók és olvasó körök elnökségeihez, hogy könyvtárak alapításánál és könyvek hozatalánál a magyar irodalom, de meg saját közönségük józan művelődése érdekében is mellőzve a selejtes, silány fordításokat, szív és ész ficzmitó, erkölcsrontó, úzérkedés szempontjából gyártott regényeket — melyekkel könyvtáraik telvék, — hozassanak kiváló magyar szépirodalmi műveket.

Az erélyes bátorsággal írt komolyhangu felhívások minden szava igazán megfontolandó; lapunk szűk tere azonban nem engedi meg azoknak szószerint való közl-

sét, csak így rájuk való hivatkozással ajánljuk részünkről is az ügyet minden arra való ember figyelmébe.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Az alsó-fehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egyesület,** melynek fővédnökségét püspök urunk ő nagyméltósága elvállalni kegyeskedett, a 1. hó 2-án tartott közgyűlésben végleg megalakult. Ugyanis az ideiglenes elnökség az előkészítő bizottság nevében eddigi eljárásáról érdemlegesen beszámolván megválasztott a tisztkar; és pedig elnök lett: Csató János kir. tanácsos, alsó-fehérmegyei alispán; alelnökök: dr. Tódor József, lapunk főszerkesztője theol. tanár és Herepey Károly nagyenyedi collegiumi tanár; első titkár: dr. Temesvári János gyf. tanár; második titkár: Pál István püsp. lyc. tanár; muzeumőr: dr. Cserni Béla; könyvtárnok: Ávéd Jákó gyf. gymn. tanárok; pénztárnok: Fröhlich Gyula gyógyszerész; ellenőr: Szentmiklósy Jerő gyf. gymn. tanár és ügyész; dr. Mohay Sándor ügyvéd, Gyf. városi országos képviselő. Ezután megalakult szintén bevalasztás utján egy 40 tagú igazgató-valasztmány. — Végül az ifju egyesület csak önmagát kívánta megünnepelni, midőn mindjárt megalakulásakor fm. Haynald Lajos bib.-érseket, Trefort Ágoston cultusminis-tert, Pulszky Ferenczet, Ormós Zsigmond főispánt, grf. Kún Gézát és Hampel Józsefet tiszteletbeli tagoknak ohajtotta megválasztani. — Örömmel üdvözljük ugyan a rég táplált eszmének ilyetén megtestesülését; de öszintén szó va, sajonnal nélkülözzük az ifju egyesület intéző köréből azon egyéneket, kik az egyesület határtalan áldozatkészségükkel és fáradtságot nem ismerő neves buzgalommal, ugyszólva, megteremtették. Ha e miatt az egyesület igen érzékeny anyagi és szellemi károkat fog szenvedni, vajjon ki lesz a felelős érte? Dixi. —

— **Október 4-én,** mint király urunk ő Felsege dicső védszentjének ünnepén a székesegyházban ünnepélyes isteni tisztelet tartatott, melyen püspök ur ő nmlsága fényes segédlettel pontifikált. Jelenvoltak: a helyőrségi tisztkar, az összes városi hatóságok, kir. törvényszék, ügyészség, járásbírótság, városi tanács és a többi összes városi hivatalok testületileg, a központi papság s tanulóifjuság élükön a tanári karral. Az enekkart ezuttal a katonai zenekar helyesítette. — Ugyanezen nap ülvén püspök urunk ő nagyméltósága is névnapját, isteni tisztelet után a tisztelgők hosszú sorát méltóztatott fogadni. Első volt a ft. káptalan, keblí papság és tanári kar, kiknek érzelmeit ft. Barts Ferencz nagyprépost ur ő nsga tolmácsolta. Azután tisztelgtek a helyi irtalmas nővérek T. Woeltle Afra főnöknő, a városi tanács s más hivatalok Novák Ferencz kir. tanácsos-polgármester, a kir. törvényszék Henter Gábor törvénysz. elnök, és a tisztkar Waittek Ferencz tábornok vezetése alatt.

— **Legfelsőbb kegyadomány.** Ő császári és apostoli Felsege a lövétei rom. kath. hitközségnek iskola-építkezési czélokra legmagasabb magán pénztárából 100: azaz egyszáz forintot méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— **Pályázat.** Az Udvarhelymegye máréfalvi rom. kath. segédkantortanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Jövedelme a hitközségtől: 62 kalangya ősz, 62 kalangya tavasz, 22 véka rozs, 18 véka zab, 17 frt ospora, 21 frt 10 kr stola, 24 frt tandij, 3 öl kemény tűzifa, s egy szekér szénát termő rét. Továbbá a tanítói alapból juttaléka: 5 frt 88 kr., a szent mise alapból: 1 frt 68 kr., a szent József társulati alapból: 4 frt 3 kr. Lakása az iskola-helyiségben 1 szoba, 1 kamra és egy pincze. A megválasztott egyén terheihez tartozik a sekrestyési teendőkhordozása is. Pályázók kellően felszerelt folyamodványai kat f. évi október 20-áig alulirothoz küldjék be. Személyesen jelentkezők előnyben részesülnek. — **Máréfalva,** 1887. október hó 2-án. V: a: Székely Udvarhely. Ráduly Lajos, isk.-széki elnök.

— **Pályázat.** A mező-sámsondi kántortanítói állomás üresedésbe jöven, arra október hó 16-ig pályázat hirdettetik. — Ezen állomás évi jövedelmét képezi: 1.) 52 frt 50 kr. havi utólagos részletekben az erdélyi rom. kath. iskolák alapjából; — 2.) Püspök urunk ő nagyméltóságának magán pénztárából 50 frt negyedévi részletekben; 3.) Egy lakszoba és konyhából álló tisztességes szabadlakás, körülbelől 400 □ ölnyi veteményes és gyümölcsös kerttel; — 4.) 3 hold II. osztályú szántó, mely minden évben művelés alá jön; — 5.) Kepe évenként körülbelől 40 véka gabona (buza és törökbuzza); — 6.) Stola mintegy 10 frt. — Pályázni kívánók a tanítói oklevelen kívül, erkölcsei és esetleg szolgálati bizonyítványaikkal kellően felszerelt folyamodvényaikat a fennirt időig alulirt iskolaszéki elnöknek terjeszszék be. — Személyes megjelenés az október 16-án tartandó próbán előnyt nyújt. — **Kelt Mező-Bádon** 1887. szeptember hó 28-án. — **Hellmut** Ignác, pl. bános — iskolaszéki elnök.

— **Fogadják szivből fakadt köszönetemet** ez uton is mindazon igen tisztelt kollegáim, barátaim, ismerőseim és tanítványaim, kik drága jó atyám elhunytá alkalmából oly igazán meleg és őszinte részvétökkel igénytelenségemet megünnepelni s lelkemnek sajtó fájdalmát habár némuleg is enyhíteni siettek. Isten fizesse meg! — *A főszerkesztő.*

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárrt.